

Co by měli senioři vědět o přechodu „příspěvku při péči“ na „příspěvek na péči“ od ledna 2007

Dne 1.12.2006 umístila Rada seniorů na své webové stránky informaci o přechodu zvýšení důchodu pro bezmocnost od ledna 2007 na příspěvek na péči poskytovaný podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Vzhledem k odezvě tohoto našeho sdělení mezi seniory a vzhledem k tomu, že je třeba, aby senioři byli o všech těchto změnách, které se jich bezprostředně týkají, včas a správně informováni, přinášíme další důležitou informaci. Ta se týká přechodu příspěvku při péči o blízkou nebo jinou osobu (dále jen „příspěvek při péči“), který je dnes poskytován podle § 80 zákona č.100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, tomu, kdo o tuto osobu pečuje, na příspěvek na péči, který se naopak poskytuje osobě, o kterou je pečováno. Jde o komentář Rady seniorů, nikoliv o závazný výklad. Jeho smyslem je umožnit seniorům se v této problematice orientovat.

„Příspěvek při péči“ je poskytován při péči o osobu, které náleží zvýšení důchodu pro bezmocnost

V těchto případech vznikne osobě, o kterou je pečováno, automatický nárok na příspěvek na péči k 1.1.2007 ze zákona, tedy bez žádosti. Přiznáním příspěvku zaniká osobě, která o uvedenou osobu pečuje, nárok na „příspěvek při péči“. O odejmutí „příspěvku při péči“ k 31.12.2006 rozhodne a vyrozumí příjemce obecní úřad s rozšířenou působností (dále jen „obecní úřad“). Ten by měl v lednu 2007 také vyrozumět příjemce příspěvku na péči, že mu příspěvek náleží.

Podle § 120 odst.2 a 4 zákona č.108/2006 Sb., se osoby, kterým ke dni účinnosti zákona (1.1.2007) náleželo zvýšení důchodu pro bezmocnost, považují za osoby závislé na pomoci jiné fyzické osoby
ve stupni I (lehká závislost), jde-li o osoby částečně bezmocné,
ve stupni II (středně těžká závislost), jde-li o osoby převážně bezmocné a
ve stupni III (těžká závislost), jde-li o osoby úplně bezmocné.

Těmto osobám závislým ve stupni I (lehká závislost), jde-li o osoby částečně bezmocné a starší 80 let, o něž pečuje fyzická osoba, které z toho důvodu náležel k 1.1.2007 „příspěvek při péči“, náleží příspěvek na péči ve výši podle stupně závislosti II (středně těžká závislost) i když jsou nadále zařazeni do stupně závislosti I. Osoby, které o částečně bezmocné osoby starší 80 let pečovaly a pobíraly k 1.1.2007 „příspěvek při péči“, již nebudou od tohoto data zdravotně ani sociálně pojištěny.

Podle právní úpravy platné do 31.12.2006 byl stát plátcem pojistného na zdravotní pojištění za osoby převážně nebo úplně bezmocné a za osoby pečující o tyto osoby a za osoby pobírající „příspěvek při péči“ o osobu starší 80 let, která je částečně bezmocná. Od 1.1.2007 je stát plátcem zdravotního pojištění pouze za osoby závislé ve stupni II nebo stupni III anebo stupni IV (převážně nebo úplně bezmocné) a za osoby pečující o tyto osoby (§ 7 odst.1 písm.g) zákona č.48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění). Stát již tedy nehradí zdravotní pojištění za osoby pečující o částečně bezmocné osoby starší 80 let (nyní závislé ve stupni I).

Od 1.1.2007 osoby pečující o částečně bezmocné osoby starší 80 let (ve stupni závislosti I) nejsou podle § 5 odst.1 písm. s) zákona č.155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, také účastny důchodového pojištění. Naopak nadále se jako náhradní doba pojištění bude pro důchod hodnotit doba péče o osobu převážně bezmocnou (závislou ve stupni II - středně těžká

závislost) nebo plně bezmocnou (závislou ve stupni III – těžká závislost, anebo ve stupni IV - úplná závislost).

Osoby, kterých se tyto změny dotknou v tom smyslu, že za ně již stát nebude platit zdravotní pojištění, by si ho měly hradit sami nebo zahájit výdělečnou činnost, z níž by byly účastny pojištění, a také mohou požádat o zprostředkování zaměstnání příslušný úřad práce. Ten, když je vezme do evidence uchazečů o zaměstnání, bude za ně zdravotní pojištění hradit (§ 7 odst.1 písm. e) zákona č.48/1997 Sb.). Započtenu budou mít tuto dobu v případě vzetí do evidence úřadu práce také pro důchod, neboť podle § 5 odst.1 písm.n) zákona č.155/1995 Sb. je doba, po kterou uchazečům o zaměstnání náleží podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci a z další doby vedení v evidenci úřadu práce doba až 3 let, náhradní dobou pojištění pro důchod.

Osoby částečně bezmocné starší 80 let (závislé ve stupni I - lehká závislost) mají možnost požádat o přezkoumání zdravotního stavu a stanovení vyššího stupně závislosti. To je však spojeno s rizikem, že ztratí nárok na příspěvek na péči podle stupně závislosti II. K tomu by došlo, kdyby jim vyšší stupeň závislosti nebyl uznán. Pak by zůstaly sice nadále ve stupni závislosti I, ale již bez nároku na výplatu příspěvku na péči ve výši podle stupně závislosti II. Naopak, pokud by uspěly a byl by jim přiznán vyšší stupeň závislosti, platil by opět za ně a osoby o ně pečující, zdravotní pojištění stát a doba péče o ně by se pečujícím občanům počítala pro důchod.

Pokud jde o osoby převážně bezmocné ve stupni II (středně těžká závislost), o něž pečuje fyzická osoba, které z toho důvodu náležel k 1.1.2007 „příspěvek při péči“, náleží jim po dobu 2 let (od 1.1.2007 do 31.12.2008) příspěvek na péči ve výši podle stupně závislosti III (těžká závislost). Po uplynutí této doby jim náleží příspěvek ve výši stupně závislosti stanovené na základě kontroly jejich zdravotního stavu.

Příspěvek při péči o blízkou nebo jinou osobu je poskytován občanovi pečujícímu o osobu, která má přiznán stupeň bezmocnosti, ale nenáleží jí zvýšení důchodu pro bezmocnost

Prokáže-li se, že pečované osobě nenáleží zvýšení důchodu pro bezmocnost, nedojde k překlopení „příspěvku při péči“ na příspěvek na péči a nadále náleží „příspěvek při péči“, a to až do doby, než bude posuzované osobě přiznán příspěvek na péči, nejdéle však do 31.12.2008.

Výše „příspěvku při péči“ se nebude měnit podle nové výše životního minima daného zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, který nabude účinnosti dne 1.1.2007, ale bude náležet ve výši podle dosavadních právních předpisů. Tzn. při péči o jednu blízkou nebo jinou osobu 5.400 Kč a při současné péči o 2 a více osob 9.240 Kč měsíčně.

I zde by mělo platit, že od 1.1.2007 je stát plátcem zdravotního pojištění za osoby závislé ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost), a za osoby o ně pečující. Neplatí již zdravotní pojištění za osoby, které pečují o osobu závislou ve stupni I (lehká závislost).

Příspěvek při péči o blízkou nebo jinou osobu je poskytován osobě, která pečuje o dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči

Protože o dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené mohou pečovat i někteří senioři, zmiňujeme i tyto případy. Při pobírání příspěvku při péči o dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči podle § 1 vyhlášky č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění, vznikne dítěti k 1.1.2007 automatický nárok na příspěvek na péči bez nutnosti podat novou žádost. Se vznikem nároku na příspěvek na péči zaniká nárok na „příspěvek při péči“.

Dle § 120 odst. 3 zákona o sociálních službách dítě, které k 1.1.2007 bylo podle dosavadních právních předpisů považováno za dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči, se ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona přitom považuje za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni III (těžká závislost).

„Příspěvek při péči“ o blízkou nebo jinou osobu je poskytován osobě, která pečuje o 2 a více osob, z toho jedné náleží zvýšení důchodu pro bezmocnost a druhé ne (je jí přiznán pouze stupeň bezmocnosti). Nebo příspěvek „při péči“ je poskytován osobě, která pečuje o 1 dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči a o osobu, které nenáleží zvýšení důchodu pro bezmocnost (je jí přiznán pouze stupeň bezmocnosti).

V těchto případech náleží osobě, která měla nárok na zvýšení důchodu pro bezmocnost (první případ) nebo jde-li o dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči (druhý případ), automaticky příspěvek na péči (tzv. překlopením příspěvků). Osobě, která o tyto osoby pečuje, nárok na „příspěvek při péči“ z důvodu péče o tyto osoby přiznáním příspěvku na péči zanikne. Nadále však jí bude náležet a bude vyplácen „příspěvek při péči“ z důvodu péče o osoby, kterým nenáleží zvýšení důchodu pro bezmocnost (u nich nedošlo k tzv. překlopení příspěvku). Vzhledem k tomu, že jiná výše „příspěvku při péči“ je při péči o 1 osobu a jiná při současné péči o 2 nebo více osob a k tomu, že tyto kombinované případy se mohou seniorům z hlediska orientace v jejich nárocích jevit poměrně složitější, než případy, které jsme uvedli předtím, doporučujeme informovat se o přechodu nároků, resp. postupu při jejich uplatnění, je-li to třeba, na příslušných obecních úřadech.

Také zde platí, že nárok na „příspěvek při péči“ zaniká v kalendářním měsíci, v němž byl přiznán příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách osobě, o kterou příjemce „příspěvku při péči“ pečoval. Nejpozději lze „příspěvek při péči“ pobírat do 31.12.2008.

Výše příspěvku na péči a další informace

Protože jsme se v této informaci při popisu jednotlivých situací, které u přechodu „příspěvku při péči“ na příspěvek na péči mohou nastat, opakovaně zmiňovali o jednotlivých stupních závislosti, ale nezabývali se konkrétní výší těchto příspěvků, přinášíme znovu přehled jejich výše.

Výše příspěvku na péči (Kč měsíčně) podle § 11 zákona o sociálních službách

Stupeň závislosti	Osoby	
	mladší 18 let	starší 18 let
I, lehká	3.000 Kč	2.000 Kč
II, středně těžká	5.000 Kč	4.000 Kč
III, těžká	9.000 Kč	8.000 Kč
IV, úplná	11.000 Kč	11.000 Kč

Při posuzování soběstačnosti (resp. závislosti na péči jiné osoby) se hodnotí úkony péče o domácnost (obstarávání potravin a běžných předmětů, mytí nádobí, úklid, péče o prádlo, péče o lůžko, obsluha domácích spotřebičů a manipulace s kohouty a vypínači) a základní sociální aktivity (schopnost komunikace, vyřizování osobních věcí a nakládání s penězi, účast na volnočasových a pracovních aktivitách a vzdělávání).

O udělení příspěvku na péči rozhoduje obecní úřad obce s rozšířenou působností, případné odvolání vyřizuje krajský úřad. Řízení o udělení příspěvku se skládá ze dvou částí – posouzení zdravotního stavu žadatele a sociálního šetření.

Sociální šetření, jímž se zjišťuje žadatelova schopnost samostatného života v přirozeném sociálním prostředí z hlediska péče o vlastní osobu, soběstačnosti a životních a

sociálních podmínek, provádí sociální pracovník obecního úřadu. Výsledek sociálního šetření odešle obecní úřad obce s rozšířenou působností úřadu práce, který prozkoumá zdravotní stav žadatele a určí stupeň jeho závislosti na péči jiné osoby.

Stupeň závislosti posuzuje posudková služba úřadu práce na základě kontroly zdravotního stavu žadatele o příspěvek na péči.

Příjemce příspěvku na péči jej musí využít na zajištění potřebné pomoci. Musí také do 15 dnů od přidělení příspěvku obecnímu úřadu písemně oznámit, kdo a jakým způsobem mu pomoc poskytuje.

JUDr. Zdeněk Hájek,
expert na sociální zabezpečení